

KWAKKEN LANGS DURME, MOERVAART EN SCHELDE

In 2022 werd het tweede jaar op rij een succesvol broedgeval van de kwak vastgesteld in de Reservaatzone Donkmeer in Berlare. Maar ook in het Sigmagebied Grote Wal in Hamme, en zeer waarschijnlijk ook in of langs het reservaat De Linie of de Lokerse Moervaartmeersen in Eksaarde-Sinaai-Moerbeke waren er broedgevallen met waarnemingen van juveniele vogels.

De **kwak** (*Nycticorax nycticorax*) is een vogel uit de familie van de reigers (*Ardeidae*). Het is een zeer gedrongen, relatief kleine reigersoort. Het verenkleed van adulte vogels is bij beide geslachten gelijk, met vooral zwarte, licht- en donkergrijze kleuren, en lange witte sierveren op de achterkruin. Juveniele vogels zijn bruin gestreept op kop en onderdelen, donkerbruin met witte vlekken op de bovendelen. Zijn naam dankt hij aan de roep, een luid 'kwak', eigenlijk meer 'kwek'. Zijn oude Nederlandse naam 'nachtreiger' wijst op zijn ook nachtelijke le-

venswijze, meer dan de andere reigersoorten.

De kwak vormt vaak broedkolonies. Vijvers met veel wilgen en broek- en moerasbossen met open water zijn ideale broedbiotopen voor de soort. Zijn menu is gevarieerd en sterk afhankelijk van de plaatselijke omstandigheden, en bestaat vooral uit zoetwatervissen, amfibieën, kreeftachtigen, insecten, larven, weekdieren, maar ook wel eens kleine knaagdieren en de kuikens van watervogels.

ZELDZAAM

De kwak is een broedvogel van Zuid- en Centraal-Europa. Hoewel hij de laatste decennia ook in Frankrijk verder naar het noorden is opgerukt, bestaat de populatie in Vlaanderen vooral uit verwilderde exemplaren, aangevuld door vogels van wilde origine. De verwilderde Zwin-populatie die in de jaren 1990 en begin 21ste eeuw schommelde tussen 30-40 broedparen, kende in de periode 2005-2007 een opvallende crash die uiteindelijk leidde tot het verdwijnen van de soort als broedvogel. In de rest van Vlaanderen zijn broedgevallen van kwak altijd al een zeldzaamheid geweest. Solitaire broedgevallen zijn echter lastig aantoonbaar omdat de soort er een erg geheimzinnige en verborgen nachtelijke levenswijze op nahoudt. Vaak worden solitaire broedgevallen pas opgemerkt als de jongen uitvliegen. In de zomer kunnen echter ook al jonge vogels opduiken uit bv. de broedpopulatie van Frankrijk. De aanwezigheid van zowel adulte als (pas uitgevlogen) juveniele vogels geeft dan wel een goeie indicatie voor een broedgeval. Het blijft echter lastig om een goed beeld te krijgen van het exact aantal broedparen in Vlaanderen, maar het is wel duidelijk dat het om een zeer klein aantal gaat. In de periode 2013-2018 varieerde het aantal broedverdachte kwakken in Vlaanderen tussen 2 en 10. Slechts in enkele gevallen werden ook nesten gevonden. Momenteel loopt de inventarisatie voor de nieuwe Vlaamse vogelatlas (2020-2023). Voor de kwak is het nog te vroeg om uitspraken te doen over de meest recente evolutie.

In Wallonië is de soort sinds 2006 met enkele koppels een jaarlijkse broedvogel in de moerassen van Harchies. In Nederland bestaat de populatie eveneens uit een groot deel verwilderde vogels, met in 2018 ongeveer 20-25 broedparen. Tot op heden is van een significante noordwaartse uitbreiding vanuit zuidelijke broedgebieden nog geen sprake.

TOPJAAR IN REGIO DURME, MOERVAART, SCHELDE

Na het succes met twee pas uitgevlogen juveniele vogels in augustus 2021 kon de kwak in het broedseizoen van 2022 opnieuw regelmatig waargenomen worden in de Reservaatzone Donkmeer [Berlare]. Begin juli werd minstens één adulte en tweede-zomer vogel gezien, na midden juli ook zeker één juveniel. Het werd geen ongeziene attractie voor vogelspotters zoals in 2021, mogelijk omwille van verstoring door een nieuwe 'toeristische troef' met drijvende overnachtingstenten ook op de plek waar de adulte vogels en uitgevlogen jongen in 2021 vaak kwamen foerageren. We blijven aan het Donkmeer wel dromen van een heuse kwakkenkolonie. De omgeving van de huidige kolonie van aalscholver en blauwe reiger heeft hiervoor alleszins potenties, mede ook dankzij de natuurontwikkeling in het kader van het natuurinrichtingsproject Berlare Broek - Donkmeer.

Aan het nieuwe nog deels in te richten Sigmagebied Grote Wal in Kastel (Hamme) werd de kwak in 2022 al vanaf midden mei gezien, met in de periode tot eind juli minstens één adulte, tweede-zomer en juveniele vogel. In augustus was er vaak een spektakel te zien, vooral 's avonds, met minstens 3 adulte, 2 tweede-zomer en 2 juveniele vogels.

Een grote verrassing was de verschijning van minstens één adulte en juveniele kwak op 30 juli 2022 langs de Moervaart in de rand van de reservaten De Linie en (Lokerse) Moervaartmeersen in Eksaarde-Sinaai-Moerbeke. Begin augustus konden dan minstens 2 juveniele vogels bewonderd worden in en langs het reservaat De Linie.

Ook in het Molsbroek in Lokeren (eind februari en augustus) en aan de Oude Durme in het Weijmeerbroek in Waasmunster (juveniel eind augustus) waren er in 2022 waarnemingen van de kwak, maar daar waren geen indicaties voor een broedgeval.

Voor natuurstudie, natuurbeleving ...
in de ruime omgeving van Lokeren,
Zele, Berlare,...
ga naar :

www.vzwdurme.be

tekst en foto's : © Joris Everaert

